

Turvapaikanhakijoiden vapaa- ajanvietto kiinnostusten kartoitus

Case: Lahden kansanopiston opiskelijat

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Matkailun ala
Hotelli- ja ravintola-alan
koulutusohjelma
Majoitustoiminta
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Ira Pesonen

Lahden ammattikorkeakoulu
Hotelli- ja ravintola-alan koulutusohjelma

PESONEN, IRA: Turvapaikanhakijoiden vapaa-
ajanvietto kiinnostusten kartoitus
Case: Lahden kansanopiston
opiskelijat

Majoitustoiminnan opinnäytetyö, 36 sivua, 3 liitesivua

Kevät 2016

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa turvapaikanhakijoiden vapaa-ajanvietto kiinnostuksia. Tutkimuskysymyksinä olivat: Miten turvapaikanhakijat kokevat vapaa-ajan? Millainen tulevaisuuden näkemys heillä on omalle vapaa-ajalleen? Eroavatko vapaa-ajan kiinnostukset sukupuolten välillä? Toimeksiantajana on Lahden kansanopisto.

Laadullinen opinnäytetyö koostuu tietoperustasta, kartoitusosuudesta, niiden pohjalta saaduista tuloksista, analyysistä sekä päätelmistä. Kartoitus toteutettiin teemahaastatteluna.

Tietoperustassa esittelin siirtolaisuuteen liittyvät käsitteet ja siirtolaisuuteen vaikuttavia syitä, kävin läpi turvapaikkaprosessin ja turvapaikanhakijatilanteen Suomessa vuonna 2015. Lisäksi käsittelin vapaa-ajan käsitteen, kerroin matkailusta vapaa-aikana ja mitä vapaa-aika teorian mukaan merkitsee turvapaikanhakijoille.

Kartoitusosiossa kerroin työhön käytetyn teemahaastattelun luonnista sekä aineiston keräämisestä ja käsittelystä. Kartoituksen haastatteluun osallistui yhteensä yksitoista henkilöä. Haastattelut kirjattiin nimettöminä.

Tulokset ja analysointi osassa kävin läpi haastattelun tulokset ja käsittelin niitä tietoperustan avulla. Lisäksi tein päätelmiä perustuen analysointiin ja pohdin opinnäytetyön pätevyyttä sekä prosessia.

Kartoituksen tuloksena osallistuneet turvapaikanhakijat harrastavat yleisimmin jalkapalloa ja kokevat työn teon harrastuksena. Tulevaisuudessa he haluavat keskittyä työhön. Otoksessa esiintyvän miesvaltaisuuden vuoksi sukupuolten välisiä eroja ei voitu verrata varmuudella.

Tulosten perusteella ehdotin toimeksiantajalle tapoja, joilla jokainen henkilö itse pääsisi toteuttamaan vapaa-ajan kiinnostuksiaan, tai mahdollisesti löytäisi uusia kiinnostuksia.

Asiasanat: vapaa-aika, turvapaikanhakija, kiinnostus, harrastus, työ

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	EUROOPAN PAKOLAISTILANNE	3
2.1	Pakolaisuuden teoreettiset käsitteet	3
2.1.1	Siirtolainen ja maahanmuuttaja	3
2.1.2	Pakolainen	4
2.1.3	Turvapaikanhakija	4
2.2	Pakolaistilanteen synty	5
2.3	Turvapaikanhakijana Suomeen	6
2.4	Tilanne Suomessa 2015	6
3	VAPAA-AIKA JA MATKAILU	8
3.1	Vapaa-ajan määritelmä	8
3.2	Matkailu vapaa-aikana	9
3.3	Turvapaikanhakijoiden vapaa-aika	11
4	KARTOITUS	13
4.1	Toimeksiantaja	14
4.2	Haastattelun luominen ja suunnittelu	15
4.3	Aineiston keruu	18
4.4	Aineiston käsittely	19
5	TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI	21
5.1	Taustatiedot	21
5.2	Vapaa-ajan vietto	22
5.3	Tulevaisuus ja vapaa-aika	25
5.4	Päätelmät ja suositukset	27
5.5	Kartoitustyön pohdintaa	29
5.5.1	Työn pätevyys ja luotettavuus	29
5.5.2	Oma prosessi ja oppiminen	31
5.5.3	Jatkotutkimusaiheet	33
6	YHTEENVETO	34
	LÄHTEET	37
	LIITTEET	3

1 JOHDANTO

Olen kiinnostunut vapaa-ajanvietto tavoista ja erityisesti siitä, kuinka ihminen asennoituu erilaisiin aktiviteetteihin, joiden kautta hän voi myös verkostoitua ja hankkia ystäviä. Vapaa-ajan valinnat määrittelevät henkilöitä siinä, missä opiskelu- ja työpaikkakin. Vapaa-ajalla voi olla mahdollisesti jopa suurempi osa ihmisen sosiaalisessa toiminnassa, kuin muulla toiminnalla. Myös, miten ihminen itse määrittelee vapaa-aikansa, määrittelee onko hänellä mahdollisuus, niin sanotusti, ladata akkunsa. Erityisesti matkailu antaa ihmisille mahdollisuuden todella irrottautua arjesta ja siihen on mahdollisuus jo kotimaan sisälläkin.

Ajatus opinnäytetyöhön lähti vuoden 2015 syksyllä ja turvapaikanhakijat valikoituivat ajankohtaiseksi tutkimusryhmäksi. Myöskään turvapaikanhakijoiden vapaa-ajan toimintaa ei ole vielä tarkasteltu Lahdessa, jossa vastaanotto- ja hätämajoituskeskus ovat olleet esillä ja herättäneet keskustelua. Toimeksiantajana on Lahden Kansanopisto, joka tarjoaa suomen kielen opintoja ja majoitusta maahanmuuttajille sekä toimii mukana Nutukka -hankeessa, jonka esittelen myöhemmin.

Tässä opinnäytetyössä kartoitan erityisesti Lahteen saapuneiden turvapaikanhakijoiden vapaa-ajan kiinnostuksia ja ajatuksia. Kartoituksen tarkoituksena on löytää vastaukset kolmeen kysymykseen;

1. Miten turvapaikanhakijat kokevat vapaa-ajan?
2. Millainen tulevaisuuden näkemys turvapaikanhakijoilla on henkilökohtaiselle vapaa-ajalle?
3. Eroavatko vapaa-ajan kiinnostukset turvapaikanhakijanaisten ja -miesten välillä?

Vastaamalla näihin kysymyksiin ja vertaamalla haastattelun tuloksia teoriaan, saadaan tietoa turvapaikanhakijoiden vapaa-ajasta ja heidän tulevaisuuden kiinnostuksistaan vapaa-aikaa koskien.

Kartoituksen aineisto kerätään yksilöllisenä teemahaastatteluna, eli puolistrukturoituna haastatteluna. Puolistrukturoidussa haastattelussa

kysymykset ovat osittain valmiiksi määritelty (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1998, 204). Otanta on satunnainen. Haastattelua varten kootaan aihealueet, joista keskustellaan haastatteluun suostuvien henkilöiden kanssa.

Opinnäytetyölle on varattu riittävästi aikaa. Erityisesti aiheen käsitellessä tuoreita tapahtumia on teorian keräämiseen käytetty aika pidempi, kuin aiheissa joihin on heti saatavilla täsmätietoa. Työskentely alkoi jo vuoden 2015 syksyllä, jolloin aktiivinen uutisoinnin seuranta pohjusti työn ideointiprosessia. Teoriaosio ajoitettiin valmistuvaksi helmikuun 2016 sisällä, jolloin itse kartoitusosa alkoi. Kartoitukseen pyrin löytämään noin kymmenen vapaaehtoista haastateltavaa, jotka olisivat vuoden sisällä Suomeen saapuneita turvapaikanhakijoita. Pyrkimyksenä oli saada haastatteluun viisi naista ja viisi miestä. Haastatteluiden jälkeen analysoin tulokset, josta teoria osan kanssa tuon esiin johtopäätökset. Opinnäytetyö on valmis julkaistavaksi huhtikuussa 2016.

Teoriaosiossa tulen ensin käsittelemään tämän hetkistä pakolaistilannetta Euroopassa ja Suomessa. Esittelen myös kuinka vapaa-aika ja matkailu liittyvät toisiinsa ja mitä vapaa-aika merkitsee turvapaikanhakijalle. Kartoitusosio käsittää haastattelukysymykset ja vastaukset, sekä näistä ja teoriasta johdetut johtopäätökset, joista johdan mahdollisia toimintaehdotuksia. Työn päämäärä on kuitenkin kartoittaa tilannetta, eli suoria muutosratkaisuja ei ole tarkoitus tehdä. Työn tuloksena syntyy näkemys Lahden alueen turvapaikanhakijoiden vapaa-ajan toiveista, jota voidaan käyttää pohjana esimerkiksi heille suunnattujen vapaa-ajan aktiviteettien suunnittelussa.

2 EUROOPAN PAKOLAISTILANNE

Tässä luvussa avaan asiaan kuuluvaa sanastoa ja selvitän tämänhetkistä Euroopan pakolais- ja turvapaikanhakija tilannetta sekä miten tilanne näkyy Suomessa.

2.1 Pakolaisuuden teoreettiset käsitteet

Tässä luvussa avaan käsitteitä ja määritelmiä erilaiselle muuttoliikkeelle. Käyn läpi erilaiset termit, jotka ovat käytössä muuttoliikkeistä puhuttaessa, ja miten ne eroavat toisistaan.

2.1.1 Siirtolainen ja maahanmuuttaja

Siirtolainen, englanniksi migrant, ei ole kansainvälisesti hyväksytty yleiskäsite, sillä sitä käytetään useimmin kuvaamaan henkilökohtaisen hyödyn, esimerkiksi parempi työ tai elintaso, vuoksi toiseen maahan muuttavia henkilöitä. Tätä termiä saatetaan käyttää myös lyhytaikaisesti työn vuoksi maahan muuttaviin henkilöihin. (International Organization for Migration 2015.) Kuitenkin siirtolaisuudella kuvataan kaikenlaista muuttoliikettä eri maiden kesken, myös maan sisäisesti tapahtuva muutto parempien olosuhteiden toivossa, jolloin muuttoon vaikuttaneisiin syihin lasketaan myös mahdolliset vainot tai vallitseva sotatila (Wikipedia 2015a).

Maahanmuuttaja ja siirtolainen ovat termejä jotka voivat usein sekoittua, sillä maahanmuuttajan ja siirtolaisen englanninkielinen termi on sama ja käsitteet yleisesti tarkoittavat maasta toiseen muuttavaa henkilöä.

Yhdistyneet Kansakunnat, lyhyesti YK, määrittelee maahanmuuttajan henkilöksi joka asuu muussa kuin kotimaassaan yli vuoden ajan, tämä määritelmä ei kuitenkaan erittele muuttoon vaikuttaneita syitä.

(International Organization for Migration 2015.)

2.1.2 Pakolainen

Pakolaiseksi määritellään henkilö, joka on paennut kotimaastaan toiseen maahan ja saanut kansainvälistä suojelua vainon vuoksi. Vainolla tarkoitetaan rikosta ihmisyyttä vastaan, eli tahallista henkilön perusoikeuksien poistamista ryhmän tai yhteisön ominaisuuksien vuoksi, näitä ovat esimerkiksi syntyperä, uskonto, seksuaalinen suuntautuminen tai mielipide. (Wikipedia 2015b.) Kaikki kotimaastaan pakenevat ihmiset eivät ole pakolaisia, sillä pakolaisaseman saa vain jos henkilölle myönnetään maasta turvapaikka (Pakolaisneuvonta ry 2015).

Kiintiöpakolainen on henkilö, joka ei ole voinut jäädä asumaan maahan, johon on kotimaastaan matkustanut ja jonka YK:n pakolaisjärjestö UNHCR nimeää pakolaiseksi. Suomen valtio myöntää joka vuosi talousarviossaan pakolaiskiintiön, jonka mukaan se sitoutuu vastaanottamaan UNHCR:n nimeämiä pakolaisia Suomeen. (Maahanmuuttovirasto 2015a.) Vuonna 2014 Suomi vastaanotti yhteensä 1050 kiintiöpakolaista (UNHCR 2014).

2.1.3 Turvapaikanhakija

Turvapaikanhakijaksi luetaan kaikki toisesta valtiosta suojelua ja oleskeluoikeutta hakevat henkilöt. Turvapaikanhakijalle voidaan myöntää pakolaisstatus, mikäli hän ei voi palata kotimaahansa henkilökohtaisen vainon vuoksi. Muutoin turvapaikanhakijalle voidaan myöntää oleskelulupa maahan toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella. Oleskelulupa voidaan myöntää myös muilla perusteilla joko tilapäisenä tai jatkuvana. (Maahanmuuttovirasto 2015b.)

Turvapaikanhakijat sijoitetaan vastaanottokeskuksiin siksi aikaa, kun he odottavat turvapaikkahakemustensa käsittelyä. Tämä käsittelyaika Suomessa oli 2014 noin 170 vuorokautta, eli noin puoli vuotta (Maahanmuuttovirasto 2015c.) Tässä ajassa turvapaikanhakijalla on kuitenkin oikeus tehdä ansiotyötä Suomessa. Mikäli hänellä on hallussaan rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja, turvapaikanhakija saa tehdä ansiotyötä, kun hän on ollut Suomessa kolme kuukautta

turvapaikkahakemuksensa jättämisestä laskien. Ilman asiakirjaa, työntekooikeuden saa henkilön oltua Suomessa yhteensä kuusi kuukautta hakemuksen jättämisestä. Turvapaikanhakijan työntekooikeus raukeaa kun hän saa päätöksen turvapaikkahakemukseensa.

(Maahanmuuttovirasto 2015d.)

Ilman huoltajaa saapuvat alaikäiset, eli alle 18-vuotiaat, turvapaikanhakijat sijoitetaan lapsille tarkoitettuihin ryhmäkoteihin ja tukiasumisyksikköihin. Heille myös määrätään henkilökohtainen edustaja, joka toimii lapsen edunvalvojana turvapaikkakäsittelyn ajan ja on läsnä puhutteluissa. Mikäli henkilön antamien tietojen tai ulkoisen olemuksen mukaan on syytä epäillä ilmoitettua ikää, voidaan hänelle tehdä ikätesti. Jos henkilö kieltäytyy testistä ilman pätevää perustetta, häntä on kohdeltava täysi-ikäisenä.

(Maahanmuuttovirasto 2016a.)

2.2 Pakolaistilanteen synty

Pakolaistilanteen alku voidaan ajoittaa niin kutsuttuun Arabikevääseen, josta jatkuneet mielenilmaisut, yhteenotot sytyttivät pahimmillaan sisällissotia Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän Arabimaihin. Arabikevät sai alkunsa Tunisiassa vuonna 2010, mielenilmaisujen päämääränä olivat demokraattinen valtio ja paremmat elinolot sekä ihmisoikeudet. Tunisiasta muihin maihin levinneet mielenilmaisut eivät kuitenkaan toimineet kaikissa maissa halutulla tavalla, vaan synnyttivät entistä enemmän epävakautta. Monissa maissa tilanteet on saatu rauhoitettua eri tavoilla vuoteen 2013 mennessä, mutta osa maista on yhä epävakaa tilassa tai jopa sisällissodassa. (Suomen YK-liitto 2013a.) Monet yhteisöt hakevat vallankumousta eri syistä, jotka ovat sekä poliittisia että uskonnollisia, lisäksi sotatilanteessa monet ääriliikkeet ja terroristijärjestöt ovat saaneet lisää kannattajia ja vallanneet maa-alueita sotivilta mailta (Suomen YK-liitto 2013b; 2016).

Suurin osa tämänhetkisistä turvapaikanhakijoista tulee tällaisista kriisimaista. Erityisesti Irakista, Afganistanista ja Somaliasta, joissa on poliittista levottomuutta ja ääriyhmiä aseellista vastustusta nykyistä

valtiojohtoa sekä turvallisuusjoukkoja vastaan sekä Syyriasta, missä on meneillään sisällissota. (Suomen YK-liitto 2015; Suomen YK-liitto 2013c; Suomen YK-liitto 2013d; Ulkoasiainministeriö 2015). Osa turvapaikanhakijoista taas tulevat maista, joissa on heikko taloudellinen tilanne ja he hakeutuvat muihin maihin löytääkseen paremman tulon ja lapsilleen mahdollisuuden koulutukselle. Köyhistä maista paremman elintason perässä lähtevät eivät kuitenkaan lukeudu kansainvälisen suojelun alaisiksi, eli heille ei voida myöntää turvapaikkaa. (Pakolaisneuvonta ry 2009, 5.)

2.3 Turvapaikanhakijana Suomeen

Henkilön on matkustettava Suomeen, jotta hän voi hakea turvapaikkaa suoraan Suomesta (Maahanmuuttovirasto 2016b). Tämä käytäntö on sama monessa muussakin maassa ja esimerkiksi Euroopan unionissa turvapaikkakäytäntö on säädetty asetuksella, jotta yksittäinen henkilö ei voi hakea turvapaikkaa useammasta kuin yhdestä EU:n jäsenmaasta. Turvapaikanhakijan hakemuks käsitellään aina siinä EUn maassa, jossa hän ensimmäiseksi ilmoittautui turvapaikanhakijaksi (EY 343/2003, 4 §).

Turvapaikanhakijaksi henkilö ilmoittautuu Suomessa viranomaiselle rajavartiolaitoksella tai poliisilaitoksella, jossa heidät ensin esikuulustellaan. Kuulustelun jälkeen heidät lähetetään sopivimpaan vastaanottokeskukseen, mikäli heillä ei ole ennestään paikkaa jossa asua. Turvapaikanhakija voi myös hankkia oman asunnon, jossa asua turvapaikanhakutoimenpiteiden keston ajan. (Maahanmuuttovirasto 2016b.)

2.4 Tilanne Suomessa 2015

Vuonna 2015 Suomeen saapui yhteensä 32 476 turvapaikanhakijaa, joista suurin osa tuli Irakista. Afganistanista saapui toiseksi eniten turvapaikanhakijoita ja kolmantena lähtömaana on Somalia, Syyria oli lähtömaana neljäntenä. Kun viimevuoden hakijamäärää verrataan vuoden 2014, yhteensä 3651 turvapaikanhakijaan, on määrä kymmenenkertaa

suurempi kuin aiemmin. (Maahanmuuttovirasto 2016c; 2015e.) Kun huomioidaan se, että kesällä 2015 turvapaikanhakijoita oli Suomessa 1605 henkilöä, on määrän kasvu puolessa vuodessa ollut huomattava (Eurostat 2015).

Yllättävä hakijamäärä vaati Suomen maahanmuuttovirastolta nopeaa toimintaa, sillä vastaanottokeskuksien määrä oli vielä maaliskuussa 2015 vain 17 yksikköä. Vuoden loppuun mennessä vastaanottokeskuksia oli yhteensä 104 ja alaikäisten turvapaikanhakijoiden yksiköitä yhteensä 63 kappaletta. (Juutilainen, Mäntymaa & Rissanen 2015.)

3 VAPAA-AIKA JA MATKAILU

Tässä kappaleessa kerron mitä vapaa-ajalla tarkoitetaan, mitä termillä tarkoitan opinnäytetyössäni ja miten se näkyy turvapaikanhakijoiden arjessa. Lisäksi tuon esille mitä yhteyksiä on vapaa-ajalla ja matkailulla, sekä kuinka nämä myös tukevat toisiaan.

3.1 Vapaa-ajan määritelmä

Moni ihminen käsittelee vapaa-ajan omalla tavallaan (Liikkanen 2009, 7). Englanniksi tätä voidaan kuvata kolmella eri termillä, free time, leisure ja spare time. Liikkasen (2009, 10) mukaan näistä kolmesta termistä free time kuvaa parhaiten suomen kielen vapaa-aikaa. Leisure taas merkitsee enemmän aikaa, joka käytetään virkistys- ja harrastustoiminnan kuvaamiseen. Spare time kuvaa taas tyhjää aikaa, jolloin aika nähdään ylijäämänä ihmisen toiminnassa. Vapaa-ajan englanninkielisistä käsitteistä leisuuden merkitsemä virkistys- ja harrastustoiminta rajaa parhaiten opinnäytetyössäni käytettävää tarkoitusta vapaa-ajasta.

Blackshaw (2010, 154) toteaa kysymykseen ”What is leisure?”, että siihen ei ole vastausta. Sen sijaan hän ehdottaa, että tarkoituksen kysymisen sijaan tulisi perehtyä vapaa-ajan tarpeeseen ja sen käyttöön. Tekstissään hän kuitenkin lisää, että kaikissa tavoissa kuvata vapaa-aikaa, käsitellään myös työtä (Blackshaw 2010, 22). Tätä tukee myös Liikkasen (2009, 7) toteamus vapaa-ajan käsitteen nuoruudesta ja sen näkemyksestä työtä palvelevana toimintana. Vapaa-aikaa voidaan siis määritellä joko työn vastakohtaksi, jonka tarkoituksena on parantaa ihmisen työkykyä, tai henkilökohtaisena aikana joka ei koostu työstä tai pakollisista kotitöistä (Liikkanen 2009, 9).

Vapaa-aika on kuitenkin tärkeää ihmiselle, sillä tämä aika käytetään usein henkilökohtaisien kiinnostusten parissa, eli harrastukseen.

Harrastustoiminta on laadullista ajanviettoa. Ihminen tietoisesti valitsee jotain mitä haluaa tehdä ajallaan, kuten urheileminen tai muunlainen aktiveettitoiminta. Harrastaminen voi olla maksullista tai ilmaista, esim.

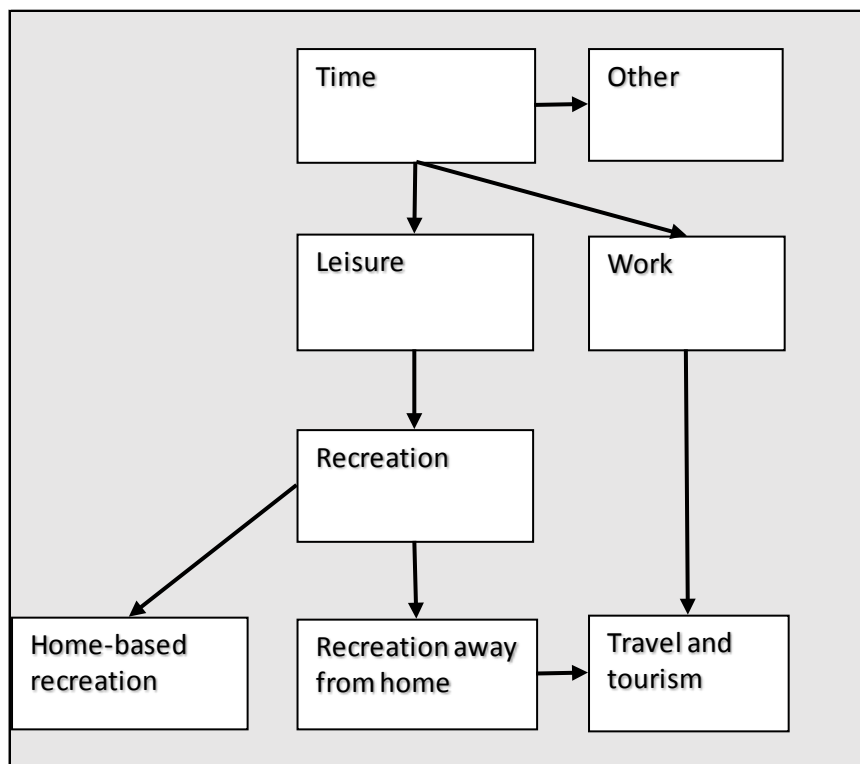
keräily tai käsityöt. (Gelber 1999, 3.) Harrastuksen yleisenä määritteenä on säännöllisesti tehtävä aktiviteetti joka on tekijälle mieluista. Harrastusta voidaan myös kuvata työnä, joka koetaan itselle mieluisana tekemisenä. (Gelber 1999, 12.)

Vapaa-ajan käyttö mieluisan harrastuksen parissa koetaan energiaa antavaksi ja harrastus voi olla joillekin tapa kehittää itseään ja taitojaan (Hanifi 2009, 246). Vapaa-ajalla hankitut sosiaaliset suhteet auttavat erityisesti nuoria pääsemään mukaan yhteisöön ja helpottavat integroitumista yhteiskuntaan. Toisaalta taas internetin kautta rakentuvat verkostot ja sosiaaliset suhteet eivät välttämättä perustu samoihin arvoihin kuin aiemmin ja ne voivat olla tilapäisiä. (Helve 2009, 267–268.)

Blackshawn (2010, 10) mukaan työttömät harvemmin nauttivat vapaa-ajasta. Etenkin pitkäaikaistyöttömät voivat helposti syrjäytyä, sillä he eivät useastikaan pääse taloudellisen tilanteensa vuoksi mukaan yleisimpiin vapaa-ajanvietto tapoihin, kuten elokuvaan tai ravintolaan. Myöskin pitkä tulosta tuottamaton työnhaku aiheuttaa helposti häpeäntunnetta ja ajatuksia henkilökohtaisesta epäonnistumisesta. Kaikkien henkilöiden kohdalla tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa (Blackshaw 2010, 22).

3.2 Matkailu vapaa-aikana

Matkailu kilpailee ihmisen vapaa-ajasta. Kun vapaa-aikaa käsittelee virkistäytymiseen käytettävänä aikana, on siinä huomioitava kotona ja poissa kotoa tapahtuva virkistäytyminen. Kun huomioidaan matkailun toimiminen ihmistä virkistävänä tekijänä, on se siis yksi tapa viettää vapaa-aikaa. (Tribe 2005, 2-3.) Myös UNWTO:n (2015) mukaan vuonna 2014 yli puolet matkailijoista matkustivat vapaa-ajan vuoksi muualla kuin kotimaassaan. Jotkut pitävät matkailua myös harrastuksena, jolloin heille matkailun merkitys vapaa-aikana on erityisen tärkeää (UNWTO 2016). Koska matkailu on yleisesti liitetty vapaa-aikaan ja työhön, on kysyttävä; onko työmatkailu myös suhteutettavissa vapaa-aikaan?

KUVIO 1. Vapaa-aika ja matkailu (Tribe 2005, 3).

Vapaa-ajan toiminnasta johtuva virkistäytyminen toteutuu pääasiassa työn ulkopuolella, mutta matkailun toteutuminen on mahdollista myös työn kautta, koska työstä johtuva matkailu lasketaan UNWTO:n matkailijan määritelmään (2014). Matkailu ei siis aina ole vapaa-ajan matkustelua, kun puhutaan työmatkoista (Kuvio 1). Työmatkailu voi toki sisältää osittain vapaa-aikaa, mutta se ei ole matkustamisen päätarkoitus.

Myös harrastuksiin liittyy matkustamista, esimerkiksi monissa urheilulajeissa järjestetään otteluita myös harrastustasolla ja innostuneet harrastajat myös seuraavat alan ammattilaisten otteluita. Otteluihin osallistuminen tai niiden seuraaminen paikan päällä voi vaatia matkustamista jopa ulkomaille. (Wikipedia 2016.)

3.3 Turvapaikanhakijoiden vapaa-aika

Turvapaikanhakijoiden vapaa-aikaa voi käsitellä monellakin eri tapaa. Aiemmin on jo mainittu, että työ ja vapaa-aika koetaan tosiinsa sidoksissa olevina käsitteinä (Blackshaw 2010, 22; Liikkanen 2009, 7). Tämän myötä voidaan siis ajatella, että turvapaikanhakija olisi samassa vapaa-ajan tilanteessa kuin työtön henkilö, ainakin kunnes he saavat työpaikan.

Kuitenkin turvapaikanhakijoille järjestetään vastaanottokeskuksissa työ- ja opiskelutoimintaa. Tämä työskentelytoiminta on pakollista kaikille turvapaikanhakijoille, mikäli heillä ei ole terveydellistä tai muuten perustelua syytä olla osallistumatta. Perustelematon osallistumatta jättäminen työskentelyyn vaikuttaa hakijan saamaan vastaanottorahaan. Lisäksi keskuksissa on valmiudet erilaiseen harrastustoimintaan ja vapaaehtoisia haetaan tuottamaan erilaisia aktiviteetteja. (Maahanmuuttovirasto 2015f.)

Kuitenkin tässä voi olla myös syy joidenkin turvapaikanhakijoiden kokemaan tekemättömyyteen (Yle 2015). Sillä kuten aiemmin esitettiin, vapaa-aikaa ei voi helposti kuvata ja jokaisella ihmisellä on erilainen käsitys vapaa-ajasta. Lisäksi Blackshaw (2010, 23) toteaa, että vapaa-ajan kokeminen riippuu vahvasti paikasta ja asiayhteydestä. Hän myös huomioi kuinka vapaa-aika voidaan käsitellä kaikenlaisena vapaana aikana, mutta se ei kerro siitä, kokeeko ihminen itse tämän ajan vapaa-ajaksi (Blackshaw 2010, 22).

Turvapaikanhakijat eivät lukeudu matkailijoiksi, sillä UNWTO:n (2014) määritelmän mukaan matkailija matkustaa normaalin elinalueensa ulkopuolelle joko vapaa-ajan, sen hetkisen työnsä tai muun henkilökohtaisen syyn vuoksi alle vuoden ajaksi. Mutta turvapaikanhakijoista jokainen, joka saa myönteisen päätöksen, ovat potentiaalisia kuluttajia vapaa-ajan palveluille. Myös pääkaupunkiseudun hyvinvointitutkimuksessa (Joronen 2009, 67) julkaistussa Erilaisten vapaa-ajanviettopojen merkitys omalle hyvinvoinnille Suomessa ja ulkomailla syntyneet miehet ja naiset -kuviossa, ulkomaalaistaustaiset henkilöt

merkitsivät matkustelulla olevan enemmän merkitystä vapaa-ajan vietto mahdollisuutena, verrattuna suomalaisiin. Tuloksissa suurin ero oli ulkomaalaistaustaisten naisten ja suomalaisten naisten välillä, ulkomaalaisten suosiessa matkustelua suomalaisia enemmän, kun taas ulkomaalaisten miesten ja suomalaisten miesten välillä suomalaiset kokivat matkustelun vapaa-ajalla hyvinvoinnille tärkeämmäksi.

4 KARTOITUS

Opinnäytetyön tavoitteena on saada näkemys turvapaikanhakijoiden vapaa-ajanvietto tavoista ja toiveista. Kartoituksen tarkentavat kysymykset ovat:

1. Miten turvapaikanhakijat kokevat vapaa-ajan?
2. Millainen tulevaisuuden näkemys turvapaikanhakijoilla on henkilökohtaiselle vapaa-ajalleen?
3. Eroavatko vapaa-ajan mieltymykset turvapaikanhakijanaisten ja -miesten välillä?

Teoria ja haastattelujen aineistot yhdessä pyrkivät saamaan näille kysymyksille vastaukset.

Kartoituksen kokoamiseen käytetään laadullista menetelmää, tarkemmin teemahaastattelua. Tämä sillä, koska määrällinen menetelmä on epäsopiva tutkittavan ihmisryhmän kannalta, erityisesti kielen ja ymmärryksen osalta. Myös vapaa-ajan kiinnostusten tiedustelemisen on yksinkertaisinta toteuttaa niin, että asiasta kysyy suoraan haastateltavilta, vapaa-ajan mieltymykset voivat olla hyvin yksilöllisiä. (Eskola & Vastamäki 2010, 26.)

Teemahaastattelu sopii aineiston keruutavaksi parhaiten, sillä siinä keskustelulle on valmiiksi ohjenuora, mutta haastateltava voi kertoa kiinnostuksistaan niin paljon kuin haluaa. Myöskään keskustelussa ei pyritä luomaan kysymys-vastaus tilannetta, vaan tilanne voi edetä omalla painollaan, mikäli keskustelu ei mene täysin eri aiheeseen. Tilanteesta pyritään myös tekemään miellyttävä haastateltavalle, jolloin keskustelu sujuu helpommin. (Eskola & Vastamäki 2010, 27.)

Koska haastattelussa ei tulkita kielen käyttöä, vaan pääpaino on haastateltavien vastauksissa, litteroin haastattelut vain osittaisesti, eli huomioida pelkästään haastateltavien puheen ja jätän tauot ja erilaiset maneerit huomioimatta. Aion käsitellä haastattelujen yleistä ilmapiiriä, mutta itse kartoituksen tuloksiin tällä ei pitäisi olla merkitystä.

4.1 Toimeksiantaja

Toimeksiantaja opinnäytetyölle on Lahden kansanopisto, opiston maahanmuuttajakoulutuksen puolesta. Kansanopisto on toiminut vuodesta 1893 ja se on perustamisjärjestyksessä yhdeksäs suomalainen kansanopisto. (Halme 2003, 22.) Lahden kansanopisto on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton opisto, jonka arvoihin kuuluvat mm. sivistys, tasavertaisuus, monikulttuurisuus ja totuudellisuus. Opiston toiminta-ajatuksia ovat ihmisen kasvun tukeminen ja sivistyksen edistäminen. (Lahden kansanopisto 2016a.) Opisto tarjoaa maahanmuuttajakoulutusta, johon sisältyy luku- ja kirjoitustaidon koulutusta, kototumiskoulutusta sekä erillisiä kielikursseja (Lahden kansanopisto, 2016b).

Lahden kansanopisto toimii ensimmäistä kertaa mukana Nuoret turvapaikanhakijat kansanopistossa, eli Nutukka -hankkeessa, jonka avulla nuoret turvapaikanhakijat ja pakolaiset pääsevät opiskelemaan Suomessa elämiseen tarvittavia taitoja ja kieltä, sekä saavat tukea sitä tarvitessaan. Koko Suomessa Nutukka -hanke toimi ensimmäistä kertaa vuosina 2006–2007 ja sitä jatkettiin vuoteen 2008. (Mäkinen & Teinilä 2008, 2.) Nyt uudelleen aloitettu hanke on toinen, joka järjestettiin turvapaikanhakijatilanteen vuoksi helpottamaan ryhmäkotien paikkamäärän vähäisyyttä (Maahanmuuttovirasto 2015g). Lahden kansanopistolla opiskelevat täysi-ikäiset turvapaikanhakijat ovat kirjoilla Kotkan vastaanottokeskuksessa ja nuoret sen alaisuudessa toimivassa Koivulan ryhmäkodissa. Lahden kansanopistolla toimiva Nutukka -hanke toimii Koivulan ryhmäkodin aloitteena. Hanke on toiminnassa 1.9.2015–30.5.2016 aikana. (Muukka 2016a; 2016b.)

Toimeksiantajan yhteyshenkilönä on Lahden kansanopiston maahanmuuttajakoulutuksen tiimikoordinaattori Tiina Muukka.

4.2 Haastattelun luominen ja suunnittelu

Haastattelut on tarkoitus tehdä yksilöllisenä, puolistrukturoituna teemahaastatteluna, eli tilanteessa on valmiiksi luodut kysymykset, joiden avulla keskustelu käydään (Eskola & Vastamäki 2010, 28). Kysymykset ovat myös paperilla esillä keskustelun aikana, jolloin haastateltava voi varautua kysymyksiin ja tilanteelle luodaan avoimempi ilmapiiri (Eskola & Vastamäki 2010, 31).

Haastattelukymysten luominen lähti kartoituksen tutkimuskysymysten tarkastelusta ja niiden jalostamisesta, jotta kysymyksen toisivat teemahaastattelun kautta mahdollisimman tarkkaa tietoa.

Haastatteluissa käytän yleispuhekieltä ja tarvittaessa selkokieltä tai englantia. (Liite 2; Liite 3). Taustatiedot jotka vastaajalta kysytään, ovat ikä, sukupuoli, ja lähtömaa. Nämä tiedot voivat olla määrittäviä tekijöitä henkilön vapaa-ajan kiinnostusten kohdentumiseen eri aikoina. Kaikki tiedot käsitellään nimettöminä, minkä vuoksi haastateltavan ei tarvitse antaa nimeään haastattelussa.

Taustatiedot oli harkittava tarkkaan ja aluksi niihin valikoituivat ikä, sukupuoli, perhe ja lähtömaa. Kun tutkimusryhmä tarkentui pääasiassa nuoriin yksinsaapuneisiin turvapaikanhakijoihin ja tapaaminen toimeksiantajan kanssa toteutui, viimeisestä versiosta päätettiin poistaa perhetaustan tiedustelu aiheen arkaluontoisuuden vuoksi. Tapaamisen myötä myös haastattelukysymyksiin tarkentui selkokielen käyttäminen, sillä haastateltavat ovat opiskelleet kieltä vain vuoden. Toimeksiantaja halusi lisätä kysymyksiin myös tarkentavia kysymyksiä siitä, haluavatko haastateltavat olla vapaa-ajallaan ja harrastustensa kautta toiminnassa suomalaisten vai muiden turvapaikanhakijoiden ja/tai maahanmuuttajien kanssa.

Esille nousi myös kysymys harrastusten maksullisuudesta ja siitä, kuinka paljon haastateltavat olisivat valmiita käyttämään harrastuksiin esimerkiksi kuukaudessa. Päätin rajata kuitenkin rahasta puhumisen pois, sillä se ei kuulu kartoituksen pääasioihin. Haastateltavat saattavat nostaa asian itse

esille, mutta haastattelukysymyksillä suoraan ei pyritä hakemaan tätä tietoa. Kuitenkin kysymys siitä, keiden kanssa haastateltavat haluavat harrastaa on hyvä, joten lisäsin sen kysymyksiin ja tarkensin sitä apukysymyksillä, joilla saadaan toimeksiantajan haluamaa tietoa (Liite 2.)

Yleiskieli haastattelussa tulee aiheelliseksi, koska haastateltava ryhmä on opiskellut suomen kieltä vasta noin vuoden (Muukka 2016.) Yleiskieli on suomen kielen yksinkertaistettu versio, jossa ei käytetä erikoistermejä, tai termit selitetään ymmärryksen takaamiseksi. (Selkokeskus 2016a.)

Selkokieli taas eroaa yleiskielestä ollen yleiskieltä selkeämpää.

Selkokielessä vältetään pitkien sanojen käyttämistä tekstissä ja vaikeat sanat pyritään esittämään yksinkertaisempia vaihtoehtoja käyttäen ja kielen rakenne pidetään yksinkertaisena. Selkokielessä pyritään välttämään pitkiä lauseita. (Selkokeskus 2016b.) Lopulliset

haastattelukysymykset muokkasin mahdollisimman selkokielisiksi, jotta haastateltavat ymmärtävät kysymykset ja voivat käyttää paperilla näkyviä kysymyksiä keskustelun apukeinona (Liite 3). Puhetyylinä itse pidän yleispuhekielen ja pyrin puhumaan tarvittavan hitaasti ja selkeästi.

Tarvittaessa toistan kysymyksen tai esitän kysymyksen toisella tavalla.

Mikäli käsitteet ovat liian vaikeita tai tarvittava sana puuttuu, koitan auttaa haastateltavaa löytämään oikean sanan. (Selkokeskus 2016c.) Koska haastattelu pyrkii olemaan keskustelumainen, annan haastateltavalle tarpeeksi aikaa vastaamiseen ja reagoin vastauksiin puhetta kannustavasti.

Haastatteluille pyydän toimeksiantajalta rauhallista, keskustelujen nauhoittamiseen sopivaa tilaa. Tilan rauhallisuus ja ylimääräisten äänien minimointi on tärkeää, sillä nauhoituslaite ottaa kaikki äänet, jolloin haastattelu voi hukkaa muuhun hälinään. Haastattelut toimivat kuitenkin kansanopiston tiloissa, mikä on haastateltaville hyvä tila, sillä se on heille tuttu sekä turvallinen alue. (Eskola & Vastamäki 2010, 29.) En kuitenkaan tiedä, voinko vaikuttaa tilan valintaan kovinkaan paljoa, vaan toimin tilanteessa niin hyvin kuin mahdollista.

Koska haluan haastattelutilanteesta mukavan, mutta asiaan keskittyneen ilmapiirin, en halua ottaa haastateltavaan liian suurta etäisyyttä.

Parhaimmassa tapauksessa haastateltava itse myös pyrkii tekemään tilanteesta tuttavallisen, mutta tietoisesti yritän keskittää huomion esittämiini kysymyksiin, eli haastateltava istuisi niin, ettei muita huomiota vieviä tekijöitä olisi saatavilla, esimerkiksi ikkunoista avautuva näkymä ulos. Parhaassa tapauksessa istumajärjestys on melkein vierekkäin, niin että materiaali on kummallekin keskustelun osapuolelle helposti nähtävissä. (Eskola & Vastamäki 2010, 31.)

Kartoitukseen pyritään saamaan yhteensä kymmenen vastaajaa, joista viisi olisi naisia ja viisi miehiä. Näin on mahdollista huomioida vastauksissa sukupuolten väliset eroavaisuudet. Otos on rajattu niin, että haastatteluissa ei tapahtuisi kyllästymistä, jolloin haastateltavien vastaukset alkavat toistaa samoja teemoja. (Eskola & Vastamäki 2010, 42.)

Testihaastattelussa haastattelin 34-vuotiaasta, saksalaista miestä. Hänellä on Suomessa vaimo ja yksivuotias lapsi. Haastattelu tapahtui englanniksi, koska haastateltavan suomen kielen taito ei ollut riittävän laaja. Haastateltava tuntui olevan kiinnostunut haastattelun aiheesta ja suhtautui positiivisesti haastattelun tarkoitukseen, jonka selvitin hänelle ennen haastattelua.

Testihaastattelun nauhoituksesta tuli noin kymmenen minuutin pituinen ja kokoa sille tuli noin 9,4 megatavua, eli äänityslaitteena käytettävän puhelimeni muisti riittää hyvin haastatteluiden tallennukseen. Testihaastattelusta sain myös todeta, että rauhallinen ja pelkästään haastattelulle varattu tila on tärkeä, sillä keskustelun nauhoitus voi muutoin kärsiä ylimääräisestä melusta. Myös on huomioitava, että haastateltava innostui puhumaan melko laajasti kiinnostuksistaan, todennäköisempää on, että suurin osa itse kartoituksen haastatteluista tulee olemaan lyhyempiä oletettavan kielitaidon vähäisyyden vuoksi.

Kartoituksen aiheena ovat turvapaikanhakijoiden vapaa-ajan vietto ja erityisesti keskittyen heidän kiinnostuksiinsa vapaa-ajalle ja heidän käsitykseenä vapaa-ajasta.

4.3 Aineiston keruu

Haastattelut toteutuivat 22.–23.3.2016 Lahden kansanopistolla haastateltavien päivärytmiin sopivana aikana sekä osittain kouluaikana. Haastatteluja tuli yhteensä yksitoista aluksi rajatun kymmenen sijaan, mutta yksi haastatteluista tapahtui tulkin avulla. Haastattelutilat järjestyivät helposti käyttöön ja kaikki kolme tilaa toimivat hyvin tarkoitukseen. Ensimmäinen tila oli luokkahuone, josta jouduimme kuitenkin siirtymään tyhjänä olevaan asuintilaan, sillä luokkahuoneessa alkoi opetusta ennen kuin sain kaikki haastattelut tehdyksi. Seuraavana päivänä käytössä oli pieni kokoustila, jossa pidin loput haastattelut.

Osallistuvat henkilöt pyrittiin valitsemaan niin, että kysymyksiin vastaaminen olisi mahdollista joko suomeksi tai englanniksi. Kuitenkin haastatteluun osallistuminen oli vapaaehtoista, eikä kukaan osallistujista ollut millään tavalla haastattelua vastaan. Asiaan vaikutti myös se, että kaikki opiskelijoista opiskelivat suomen kieltä, ja haastattelut toimivat heille myös puhe- sekä kuunteluharjoituksina.

Haastattelutilanteet sujuivat hyvin, ottaen huomioon sen, että olin haastateltaville täysin uusi ihminen ja he osasivat suomea eritasoisesti. Heidän ohjaajansa kuitenkin kertoivat miksi olin paikalla ja avasivat hieman mitä keskusteluissa puhuttaisiin. Myöskin itse esittäydin ja kerroin lyhyesti haastattelun tarkoituksen ennen jokaisen keskustelun aloitusta ja pyysin luvan keskustelun nauhoittamiseen. Jokainen haastateltava antoi luvan nauhoitukseen ja vaikka keskustelut saattoivat aluksi olla hieman vaikeita, kysymysten uudelleen esittäminen eri sanoilla auttoi yleensä avaamaan asian oikean merkityksen.

Keskusteluissa pyrin itse hiljentämään puheeni vauhtia ja kiinnitin huomiota sanojen selkeään lausumiseen. Minulle tämä oli vaikeaa, sillä

yleinen puhumistapani on nopeatempoinen. Mikäli haastateltava pyysi, toistin kysymykseni uudelleen hitaammin, mutta tämä tapahtui vain pari kertaa. Selkokielen puhumisohjeiden kertaus ennen haastatteluja oli hyvä apukeino. Mikäli keskusteluissa haastateltava ei pystynyt löytämään sopivaa sanaa, yritin auttamaan ehdottamalla sopivaa sanaa suomeksi tai englanniksi. Kolme haastattelua käytiin suurimmaksi osaksi englanniksi ja väliin puhuimme suomea ja yksi haastattelu koostui melko tasapuolisesti suomesta ja englannista. Hienoa kuitenkin oli, että kaikki ainakin yrittivät puhua suomea.

Jokaisen haastattelun lopuksi kiitin osallistujaa ja tallensin äänityksen nimellä ennen seuraavaa henkilöä. Kahdeksan ensimmäistä haastattelua tapahtuivat henkilöiden vapaa-aikana ohjaajien ollessa läsnä heidän asuintiloissaan, jolloin kiitin ohjaajia mahdollisuudesta ja pyysin heitä välittämään vielä toiset kiitokset kaikille osallistujille, jotka he olivat saaneet kiinnostumaan keskustelutilanteesta. Kolmessa viimeisessä haastattelussa kävelimme haastateltavan kanssa luokkatilasta haastattelutilaan yhdessä ja pyrin tässä ajassa kertomaan itsestäni ja juttelemaan muuta mukavaa, että haastateltavaa ei jännittäisi liiaksi. Lisäksi saatoin jokaisen heistä takaisin luokkatilaan ja lopuksi kiitin heidän opettajaansa ja kaikkia oppilaita, sekä toivotin hyvää tulevaa pääsiäistä.

4.4 Aineiston käsittely

Aloitin aineiston käsittelyn osittaisesti litteroimalla kaikki yksitoista keskustelua. Tämän tein kuuntelemalla keskustelut yksitellen useamman kerran ja kirjoittamalla niiden sisällön ja kiinnostavimmat lauseet ylös. Nämä kävin vielä läpi uudelleen kuuntelemalla keskustelut ja lukemalla litteroidun tekstin samalla. Näin varmistin, että kirjoitettu teksti oli todenmukaista, enkä ollut ohittanut yhtään tärkeää osaa keskustelussa. Etenkin mielestäni parhaimmat suorat lainaukset varmistin sanasta sanaan, jotta en muuttanut mitään osaa sanotuista sanoista ja lauseista.

Valmiin tuotoksen luin läpi monta kertaa ja kävin uudelleen läpi haastattelukysymykset (Liite 3). Näiden kysymysten kautta kävin

keskustelut läpi uudelleen ja jaoittelin keskustelun kohtia viidellä eri värillä, jotka huomioivat käytyjen keskusteluiden ydinasiat: Haastateltavan vapaa-ajan vietto, oman henkilökohtaisen vapaa-ajan tärkeys, harrastukset ja niiden tärkeys, ryhmään kuulumisen ja ystävyys sekä henkilön tulevaisuuteen liittyvät ajatukset. Vastauksia verrattaessa huomioin myös iän ja sen tuoma kokemuserustan, sekä sukupuolen.

Tästä ensimmäisestä koodauksesta saadut vastaukset voidaan edelleen asettaa kartoituksen pääkysymysten alle. Eli vapaa-ajan kokeminen ja tulevaisuuden vapaa-ajan näkymä. Se, miten henkilö viettää vapaa-aikaansa ja miten hän kertoo sen kokevansa, sekä hänen harrastuksensa ja ystäväpiiri kaikki yhdessä vaikuttavat henkilön lopulliseen kokemukseen vapaa-ajasta. Ystävät, ryhmään kuulumisen halu ja tulevaisuudelle tehdyt suunnitelmat vaikuttavat tulevaisuuden vapaa-ajan kokemiseen. Ero naisten ja miesten vapaa-ajan mieltymyksistä taas tulee vertaamalla sukupuolten vapaa-ajan viettotapoja sekä tulevaisuuden suunnitelmia. Päädyin siis tekemään toisen koodauksen käyttäen kolmea väriä ja kolmea teemaa: Henkilön tämänhetkisen vapaa-ajan kokeminen, vapaa-ajan näkymät tulevaisuudessa, sekä henkilön omat mieltymykset.

5 TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI

Kartoituksen tarkoituksena on saada selville turvapaikanhakijoiden vapaa-ajan viettämisestä ja miten he käsittelevät vapaa-aikaa sekä tällä hetkellä ja erityisesti tulevaisuudessa. Lisäksi vertaan turvapaikanhakijanaisten ja -miesten vapaa-ajan mieltymysten eroavaisuuksia.

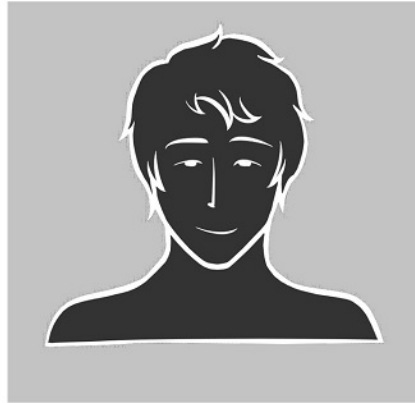
5.1 Taustatiedot

Haastatteluiden yhdestätoista osallistujasta oli 8 miestä ja 3 naisia, eli haluttu tasapuolisuus ei täysin toteutunut. Kaikki vastaajat ovat turvapaikanhakijoita tai turvapaikanhakuprosessin kautta Suomeen saapuneita henkilöitä. Haastateltavat olivat sekä vapaaehtoisia Lahden kansanopiston Nutukka-hankkeen opiskelijoita, sekä kansanopiston toimijoiden valitsemia maahanmuuttajakoulutuksen opiskelijoita. Ikäjakauma oli 16–30, mutta vain kolme vastaajista olivat täysi-ikäisiä.

Kartoitukseen vastaajien moninaisuudesta kertovat pienen otoksen sisältämä neljä eri lähtömaata. Yhteensä yhdestätoista vastaajasta viisi oli kotoisin Somaliasta, neljä Irakista ja kaksi viimeistä tulevat Afganistanista ja Etiopiasta. Jakauma kuitenkin menee hyvin yhteen sen kanssa, mistä suurin osa vuonna 2015 Suomeen saapuneista turvapaikanhakijoista on kotoisin (Maahanmuuttovirasto 2016c).

Kartoituksen taustatiedoista ja yleisimmistä vastauksista kokosin profiilin keskiverto vastaajasta (Kuvio 2.)

- 19 vuotias mies
- Kotoisin Somaliasta
- Harrastaa jalkapalloa
- On sosiaalinen ja aktiivinen
- Kokee työnteen harrastuksena

KUVIO 2. Kartoituksen keskiverto vastaaja.

Keskivertovastaajan profiilin tarkoituksena on antaa käsite vastaajajoukon keskiarvosta. Sen tarkoituksena ei kuitenkaan ole yleistää kaikkien vastaajien mielipiteitä ja ajatuksia, vaan luoda oma, täysin kuvitteellinen henkilö, johon on liitetty kartoituksessa useammin ilmaantuvat tulokset. Pienestä otoksesta saatuja henkilökohtaisia mielipiteitä ei voida käsitellä täysin yleisinä, kaikkia turvapaikanhakijoita, kuvaavina tuloksina.

5.2 Vapaa-ajan vietto

Kysyttäessä vapaa-ajan vietosta, monet aloittivat suoraan kertomaan harrastuksistaan, mikä saattoi olla sekä hyvä, että huono puoli siitä, että ohjaajat kertoivat etukäteen haastattelun käsittelevän harrastuksia. Kuitenkin keskustelun aikana sain puheen ohjatuksi koskemaan myös muita tekemisiä. Suurin osa kertoi kotitöiden tekemisestä ja ruoanvalmistuksesta, jotka kuuluvat ainakin opistolla asuvien oppilaiden toimintaan osana hanketta, vain pari heistä kertoi pitävänsä tarjotusta tekemisestä. Yksi henkilö kertoi käyvänsä kirjastolla lukemassa, sekä pelaavansa jotain peliä, esimerkiksi shakkia. Kaksi vastaajaa kertoivat keskustelewansa toisten kanssa ja erään vapaa-aika koostui aktiivisesti suomen kielen opiskelusta. Viisi osallistujista myönsivät kuuntelevansa mielellään musiikkia ja kaksi heistä kertoi nauttivansa lisäksi elokuvien

katsomisesta. Eräs vastaajista sanoi piirtävänsä ja kutovansa sukkiä vapaa-ajallaan.

Haastatelluista kahdeksan kertoi kokevansa vapaa-ajan tärkeäksi tai kertoi vapaa-ajan tuottavan hyvää oloa. Kaksi henkilöä totesivat vapaa-ajan turhaksi ja halusivat mielummin tehdä töitä. Yhdestä keskustelusta ei tule selville, kuinka henkilö kokee vapaa-aikansa. Suurin osa siis näkee vapaa-ajan tärkeäksi ja kokee, että pystyy toimimaan paremmin työssä tai koulussa, kun saa viettää vapaa-aikansa haluamallaan tavalla. Osalle vapaa-ajalla mahdolliset harrastukset ovat intohimo ja toisille ne ovat tapa pysyä kunnossa.

Erytisesti naiset mainitsivat vapaa-ajalle myös kaupassa käynnin, vaikka yleisesti tämä aika laskettaisiin kotitöiden tekemiseksi. Ylipäättään naisten vapaa-ajaksi mieltämä aika saattoi sisältää paljon kotitöiden tekemistä, riippumatta iästä. Miehistä kaksi mainitsivat tekevänsä ruoanlaittoa tai leivontaa vapaa-ajallaan, mutta vain toinen heistä mainitsi pitävänsä siitä.

Toinen henkilöistä, joka ei pitänyt vapaa-aikaa tärkeänä, kommentoi vapaa-ajan tärkeydestä puhuttaessa:

*”Jos mä saan töitä mä meen työhön vaikka viikonloppuna.
Even viikonloppu. En tykkää vapaa-aika.” (M17SOM-2 2016).*

Tämä kuvaa hyvin näiden kahden haastateltavien näkökulmaa elämiseen, vaikka kummatkin kertoivat omista harrastuksistaan, he halusivat mielummin keskittyä työhön heti kun saavat mahdollisuuden työntekoon. Pari vastaajaa myös kertoi haluavansa useamman työn. Lisäksi eräs vastaajista kertoi tekevänsä työtä kaksi kertaa viikossa ja kokee sen itselleen vapaa-ajaksi.

Harrastuksista haastateltavat puhuivat mielellään, kuten jo aiemmin mainitsin. Kaikilla osallistuneilla miehillä oli urheilullinen harrastus, suurin osa kertoi harrastavansa jalkapalloa ja kaksi vastaajaa sanoivat käyvänsä kuntosalilla. Lisäksi yksi kertoi harrastavansa parturointia, joka oli hänen entinen ammattinsa ja jota hän aikoi jatkaa ammattina sekä

harrastuksena. Lisäksi kaksi miehistä kertoivat harrastaneensa nyrkkeilyä ja kumpikin halusi jatkaa harrastustaan kun pystyisivät. Toinen heistä kertoi, että aiemman harrastuksen jatkaminen on vaikeaa, kun on löydettävä tietoa siitä, missä ja miten harrastusta voisi jatkaa täysin uudessa paikassa.

Naisista vain yksi kertoi harrastavansa tanssimista ja kaikki kolme kertoivat kävelevänsä ulkona. Kaksi mainitsi työn olevan heille myös harrastus, kun taas kolmas ei maininnut tästä mitään. Kaikkien kolmen naisten mainitsemat harrastukset keskittyivät paljolti käsitöihin tai muuhun kotona tehtäviin töihin, kuten ompelu tai leipominen. Kahdella naisista oli jo perhe, joten kotona toimiminen vie oletettavasti paljolti heidän vapaa-aikansa.

län mukaan ei naisten tai miesten harrastuskiinnostusten kanssa ollut juurikaan eroavaisuuksia, mutta sukupuolen mukaan on nähtävissä, että naiset eivät harrastaneet juurikaan liikuntaa, vaan vapaa-aika keskittyi käytännöllisiin, kotona mahdollisiin toimiin. Miehet taas olivat paljon urheilullisempia ja monet mainitut kiinnostukset sijoittuivat useammin ulkona tehtäviin harrastuksiin.

Keskusteluista tuli selkeästi esille, että haastateltavat liittivät vapaa-ajan käsitteen useammin työtä tasapainottavaksi tekijäksi, kuten yleiskäsite on (Blackshaw 2010; Liikkanen 2009). Tämän vuoksi keskusteluissa haastateltavat mainitsivat työn, työskentelyn ja opiskelun useamman kerran.

Blackshawn (2010) mukaan vapaa-ajan kokeminen riippuu niin paljon henkilöstä ja hänen omista kiinnostuksistaan ja lähtökohdistaan. Turvapaikanhakijoiden vapaa-aika voi olla heille hyvinkin erilaista aikaa, kuin keskiverto ihminen sen yleensä käsittää, koska suurin osa ajasta menee valmiiksi annettujen työskentelytapojen ja tehtävien parissa. Tämän vuoksi itse työelämään pääseminen ja jonkin muun asian tekeminen kodin tai opiskelupaikan ulkopuolella voi tuntua myös harrastukselta, mitä useampi vastaajista kertoo. Ja kuten Gelber (1999)

mainitsee, harrastus voi olla myös erittäin mieluinen työ. Erityisesti naisten kohdalla, työ voi olla heille omaa-aikaa poissa kotoa, kuten yksi haastatelluista mainitsi.

5.3 Tulevaisuus ja vapaa-aika

Moni haastatteltava mietti hetken, kun mainitsin tulevaisuuden ja vapaa-ajan. Ensimmäinen sana koski yleensä työtä, mitä haastatteltava haluaisi tehdä tulevaisuudessa. Kun puhe siirtyi vapaa-aikaan tai harrastukseen, vastaaja yleisimmin totesi jatkavansa nykyistä tai entistä harrastustaan, eikä ollut ajatellut kokeilevansa uusia harrastuksia. Yksi henkilö kertoi haluavansa harrastaa rallia ja toinen vastaaja kertoi unelmastaan laulajana.

Haastateltavat kertoivat mielellään lisäksi unelmistaan, joista osa liittyivät myös vapaa-ajan viettoon. Unelma-ammatti oli asia, joka nousi esille joka keskustelussa. Kuusi henkilöä yhdestätoista myös halusi nykyisestä harrastuksestaan ammatin, joka heille toimisi myös tulevaisuudessa harrastuksena työn ohella. Kaikki vastaajista kuitenkin sanoivat haluavansa jatkaa nykyisiä harrastuksiaan ja viisi heistä nimenomaan halusi pitää harrastuksensa erillään työstä. Ne, jotka halusivat harrastuksesta myös ammatin, olivat selkeästi innostuneempia harrastuksistaan ja kertoivat niistä laajemmin, kuin jotka halusivat pitää harrastuksensa erillään työstä. Laulamista sekä tanssimista harrastamaan haluava henkilö kuvailee unelmaansa:

"I hope one day I will go Voice of Finland." (M16SOM 2016).

Haastattelussa toin myös tietoisesti esille ajatuksen muista harrastuksista, joita he voisivat tehdä tulevaisuudessa. Tämä oli monelle vaikeampi kysymys, sillä ajatus tulevaisuudesta liitettiin vahvemmin työhön, kuin vapaa-aikaan ja harrastamiseen. Keskusteluissa vanhemmat, jo perheelliset henkilöt mainitsivat matkustamisen lasten kanssa, ja ylipäätään ajan viettämisen lasten kanssa.

Kaksi ihmistä sanoivat aikovansa ajatella muita harrastusmahdollisuuksia, koska eivät olleet ollenkaan miettineet asiaa. Nuoremmista vastaajista vain yksi mainitsi haluavansa perheen ja lapsia, kun puhuimme tulevaisuudesta. Kolme ihmistä kertoivat, että työt joita haluaisivat tehdä tulevaisuudessa, olisivat heille myös harrastuksia. Lisäksi yksi vastaajista, jolla on jo töitä sekä perhe, sanoi työnsä olevan hänelle kuin harrastus ja kertoi sen tuottavan hänelle hyvän olon kun pääsee työskentelemään.

Haastatteluista tulee ilmi, että joukkuepelejä, kuten jalkapalloa harrastavat miehet kokevat kuuluvansa mukaan harrastusryhmäänsä ja ovat saaneet sitä kautta ystäviä. Heillä on myös suuri halu saada lisää ystäviä. Yksi jalkapalloa pelaavista kuitenkin kertoi olevansa epävarma ryhmähengestä, sillä hän maksaa pelaamisestaan ja siten ei tuntenut kuuluvansa tiimiin.

Kuntosalilla kävijät taas kertoivat pystyvänsä harrastamaan myös itsenäisesti, mutta kaveri olisi aina tervetullut. Joskus he kävivätkin yhdessä salilla. Kaikki miehet halusivat ystäviä ja kolme heistä halusi nimenomaan suomalaisen ystävän, jonka kanssa viettää aikaa ja harjoittaa samalla suomea.

Naisten kohdalla tilanne oli selkeästi erilainen. Kaksi heistä mainitsi, että heillä oli yksi tai kaksi ystävää, yksi taas tunnusti, ettei hänellä ollut yhtäkään. Naiset kyllä halusivat ystäviä, mutta puhuivat enemmän yhdestä tai kahdesta, joiden kanssa viettää aikaa lähinnä kotona. Yksi nainen taas sanoi, ettei hänellä ollut aikaa uusille ystäville. Kaksi jotka halusivat ystäviä, halusivat nimenomaan suomalaisia ystäviä samoista syistä kuin miehetkin. Naiset halusivat ystäviä, jotka jakoivat samoja kiinnostuksia.

Vain kaksi vastaajaa mainitsivat kiinnostuksensa matkailuun tulevaisuudessa, mikä oli kiinnostavaa myös sillä, että kumpikin vastaajista olivat naisia. Kuten Joroisen (2009) tutkimuksesta tulee ilmi, ulkomaalaiset naiset kokevat matkailun vapaa-aikana tärkeämmäksi, mikä tukee kartoituksen huomiota.

Jos taas tarkastellaan kartoituksessa esiin tulleita ammatteja, voidaan saada näkemys vastaajien työmatkailusta tulevaisuudessa. Yksi henkilö

halusi ammatin, johon liittyy korkeakoulutusta ja sitä mukaa myös matkustamista koulutuksen perässä sekä työmatkailua (Tribe 2005). Kaksi henkilöä puhuivat matkailun-alaan liityvästä työstä. Kolme vastaajista taas kertoivat töistä, jotka suurella todennäköisyydellä sisältävät paljon matkustamista ainakin Suomen sisäisesti, mahdollisesti myös ulkomaille. Kolmen henkilön tulevaisuuden ajatuksen työstä olivat paikkaan sidottuja. Kaksi henkilöä eivät maininneet työtä, jota haluaisivat tehdä.

Toisaalta myös harrastukset, joita vastaajat kertoivat harrastavansa, voivat sisältää matkailua sekä Suomessa, että ulkomailla. Erityisesti tapa jolla kolme ihmistä kertoivat harrastuksistaan, antoi ymmärtää, että he ovat innokkaita harrastajia. Tämän vuoksi he voivat matkustaa kauemmaksi, jotta pääsevät harrastamaan tai seuraamaan harrastuksiinsa liittyviä kilpailuita ja tapahtumia (Wikipedia 2016).

Yleisesti keskusteluiden perusteella voi sanoa, että tulevaisuuden ajatukset haastatelluilla keskittyivät suuresti työhön ja henkilökohtaisen taloudellisen tilanteen parantamiseen. Jo valmiiksi hankitut harrastukset ja ajanviettotavat haluttiin pitää. Ikä jakoi tulevaisuuden ajatuksia sillä, että kaksi vanhinta haastateltavaa olivat jo perheellisiä ja ajattelivat tulevaisuutta perheen kautta, kun taas nuoremmat keskittyivät haluamaansa työhön ja sen hetkisiin ja aiempiin harrastuksiinsa. Suurin osa halusi myös suomalaisia ystäviä joiden kanssa harrastaa, jolloin he samalla kykenisivät harjoittamaan suomen kieltä ja tapoja. Tämä harrastuksien ja ystävien kautta toimiva integroituminen on toimivaa erityisesti nuorille ihmisille (Helve 2009). On myös erittäin todennäköistä, että vastaajista suurin osa tulee matkustamaan, joko työnsä puolesta tai vapaa-ajallaan, mutta esimerkiksi lomamatkustusta he eivät ole päässeet käsittelemään. Tämä näkemys voi muuttua, kun heidän henkilökohtainen taloudellinen tilanteensa muuttuu.

5.4 Päätelmät ja suositukset

Kartoituksessa halusin löytää vastauksen sille, miten turvapaikanhakijat kokevat vapaa-aikansa ja mitä he haluaisivat tehdä vapaa-ajallaan

tulevaisuudessa. Lisäksi tahdoin tietää, onko näissä vapaa-ajan mieltymyksissä eroa naisten ja miesten välillä.

Tuloksena on, että turvapaikanhakijat, riippumatta iästä, ovat erittäin työ-orientoituneita ihmisiä. Siinä missä monelle suomalaiselle työ on elinkeino ja vapaa-aika perheen kanssa vietettävää laatu-aikaa, turvapaikanhakijan päivärytmissä työnteko muuttuu vapaa-ajaksi. Tässä huomiossa ei ollut eroja vastaajan sukupuolesta riippuen, vain kolme yhdestätoista vastaajasta halusi erottaa vapaa-ajan työstään, tai ei maininnut työtä harrastuksena.

Nuoret turvapaikanhakijat olisivat siis enemmän kuin mielellään hakemassa opiskelemaan ammatteihin, jotka monessa tapauksessa olivat riippumattomia suomen kielen taidosta. Useammin mainittuja ammatteja olivat esimerkiksi mekaanikko ja kokki. Naisilla oli enemmän haluja sosiaalityöhön joko lasten tai vanhusten kanssa, mikä taas vaatii enemmän kielitaitoa ja kouluttautumista.

Lisäksi puhuttaessa harrastuksista, kartoitukseen vastaajat eivät maininneet kovin paljon urheilulajeja tai pelejä, vaan suurin osa kertoi lähinnä jalkapallosta ja kuntosalista, joihin heille oli järjestetty pääsy. Pari henkilöä mainitsi nyrkkeilyn, mutta toinen oli estynyt ja toinen halusi harrastaa nyrkkeilyä intensiivisemmin kuin pari kertaa viikossa.

Naisilla taas harrastuksia ei juuri ollut kodin ulkopuolella, jonka vuoksi olisi hyvä, että heille yritettäisiin saada jotain harrastusmahdollisuuksia sen ulkopuolelle. Esimerkiksi tanssiminen voisi olla hyvä, johon voisi saada myös kysytyä tietoja esimerkiksi Lahtelaisilta tanssiryhmiltä. Sosiaalista puolta naisille voisi myös kehittää käsityöseurojen kautta.

Koska moni kartoitukseen osallistuneista sai haastattelun osalta uusia kysymyksiä, olisi hyvä jos heitä rohkaistaisiin hakemaan heitä itseään kiinnostava harrastus ja ohjaajan avulla he voisivat selvittää voivatko he päästä harrastamaan jo ennestään toimivaan harrasteryhmään tai kokeilemaan toimintaa. Tällä tavalla he pääsevät tutustumaan uuteen harrastukseen ja voivat löytää uusia sosiaalisia suhteita sekä suomalaisia

ystäviä. Tämä tiedonhaku voisi toimia myös tietokoneen avulla, jolloin siitä voisi tehdä harjoituksen, missä hakukoneen avulla haetaan tietoa paikallisista harrastusmahdollisuuksista.

Lisäksi olisi hyvä jakaa tietoa siitä, miten harrastustoiminta järjestetään Suomessa, sillä moni harrastustoimi maksaa järjestäjille sekä tila-, materiaali- ja opetusmaksuina. Hyvin harvat harrastukset ovat täysin ilmaisia, etenkin kaupungin keskusta-alueilla. Ilmaistapahtumia taas voi välillä löytää esimerkiksi menoinfo – sivuilta.

5.5 Kartoitustyön pohdintaa

Käyn läpi kartoituksen pätevyyttä ja luotettavuutta, omaa oppimisprosessiani opinnäytetyön aikana ja lopuksi tuon esille mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

5.5.1 Työn pätevyys ja luotettavuus

Kartoitukseen osallistui yksitoista ihmistä, jotka pienestä määrästä huolimatta, kuten jo aiemmin todettu, vastasivat melko hyvin Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden etnisiä taustoja. Otos siis kuvaa etnisyydeltään melko hyvin Suomen turvapaikanhakijoita.

Kysytyistä kysymyksistä voi kyseenalaistaa, ymmärsivätkö haastateltavat vapaa-ajan ns. tyhjänä aikana, eli käsittävätkö he harrastuksia vapaa-ajaksi. Keskustelussa he kuitenkin mainitsivat harrastuksiaan, mutta keskittyivät useammin mainitsemaan työnteon heille tärkeämmäksi. Myös vastaajien aksentti tuotti hieman ongelmia litterointivaiheessa, mutta vain kaksi sanaa kaikista haastatteluista olivat niin epäselviä, että niitä ei voinut ymmärtää nauhoituksen kuuntelua hidastamalla.

Keskustelun aikana vain yksi henkilö sanoi, ettei ymmärtänyt kysymyksessä käytettyä sanaa silloinkaan, kun esitin sanalle eri synonyymejä. Haastattelun ymmärettävyys ei siis haastattelijan tai haastateltavan osalta ollut ongelmallista. Vain yksi haastattelu tapahtui

tulkin avulla, mikä on voinut muuttaa keskustelussa saatuja vastauksia, mutta siitä huolimatta tutkimuksessa on saatu kymmenen tulkkamatonta vastausta.

On myös huomioitava, että muutama vastaaja oli keskustelutilanteessa ujompia tai hiljaisempia. Mahdollisesti heidän kielellinen osaamisensa suomeksi tai englanniksi oli vähäistä, tai he saattoivat myös jännittää keskustelutilanteita. Kukaan ei kuitenkaan ilmaissut, että tilanne olisi ollut nimenomaisesti pelottava, eikä yksikään vastaajista vaikuttanut provosoituvan tai muutoin loukkaantuvan kysymyksistä. Kaikki vastaajat olivat rauhallisia tilanteessa. Joistakin osista keskustelua, vastaajat pystyivät poimimaan valmiita vastauksia, joita jotkut käyttivät hyväkseen. Kuitenkin haastatteluiden sisällöstä kaikki vastaukset ovat osallistujien omia mielipiteitä.

Työssä haettiin kymmentä vastaajaa, joista puolet olisivat olleet naisia ja puolet miehiä. Tämä pyrkimys ei toteutunut, sillä rajattuun kohderyhmään sopivia naisia ei ollut saatavilla. Kuitenkin vastaavasti kohderyhmään sopivia miespuolisia vastaajia oli jopa enemmän kuin tarpeeksi. Tämän vuoksi naispuolisilta vastaajilta saadusta aineistosta on vaikea tehdä suoria yleishavaintoja. Lisäksi ikäero kolmen naispuolisen vastaajan kesken oli suuri, verrattuna miehiin, jotka sijoittuvat iältään 16–18 vuoden välille. Kun pyritään vertaamaan sukupuolien välisiä harrastuksia, otos on tähän pätemätön.

Harrastuksista puhuttaessa, voi olla mahdollista, että hankkeen kautta tarjotut ja muut saatavilla olevat mahdollisuudet harrastuksille rajoittavat henkilökohtaisia valintoja sekä tietoutta. Esimerkiksi samoissa tiloissa asuvat henkilöt voivat helposti seurata muita, ennemmin kuin lähteä toteuttamaan omia kiinnostuksiaan. Mutta toisaalta useimmin mainittu harrastuslaji on myös yksi maailman suosituimmista lajeista, joten tältä osalta tuloksen validiteettia on vaikea todistaa.

5.5.2 Oma prosessi ja oppiminen

Opinnäytetyön aikana kohtasin paljon ongelmia ja onnistumisia. Ensinnäkin opinnäytetyöprosessin aloitus tuntui henkisesti valtavalta ja opinnäytetyön ideakin hautui pidemmän aikaa, ennen kuin se muuttui nykyiseen muotoonsa. Lopulta lähtökohtana pidin sitä, että opinnoista on suoriuduttava ja täysin turhaa opinnäytetyötä en halunnut tehdä.

Tietoperustan kokoaminen oli ehkä haastavinta koko toimessa, sillä kirjojen ja sivustojen lukeminen saattoi turruuttaa mielen täysin. Lisäksi aiheeseen liittyvää tietoa ei ole saatavilla niin paljon, kuin luulisi. Suurimmassa osassa tiedonhakua kiinnostavin artikkeli oli lukittuna maksullisen tutkimusaineistoja tallentavan sivuston taakse. Oli käytettävä hyvin paljon erilaisia tapoja tarvittavan tiedon löytämiseksi sivuilta, jotka eivät olisi lukittuja ja niissä annetun tiedon luotettavuus olisi hyvä. Tietoperustan kokoaminen opetti, että pitkäjänteinen teorian kokoaminen ei ole paras puoleni.

Kun siirryin opinnäytetyön kartoitukselliseen puoleen, kokosin kartoituksen haastattelukysymykset ensin täysin tietoperustaan pohjautuen, mitä sittemmin muutettiin kun pääsin työstämään työtä toimeksiantajan varmistuttua. Toimeksiantajan löytäminen oli vaikeaa, erityisesti kun henkilökohtaisesti jännitin yhteydenottoja ja ihmisten tapaamisia. Halusin myös toimeksiantajaksi tahon jolla olisi kiinnostusta työn tuloksiin, sekä mahdollisesti käyttöä kartoituksesta kerätylle tiedolle. Kun sain vihdoinkin myöntävän vastauksen Lahden kansanopistolta, oli se minulle prosessin suurimpia helpotuksen hetkiä. Sen jälkeen työskentely sujuin paljon paremmin ja jaksoin olla itsekkin innostuneempi työstä. Myös toimeksiantajan kiinnostus työhön toi työskentelyyn mielekkyyttä. Oli myös hienoa, että toimeksiantaja itse toi ehdotuksia työssä käytettäviksi kysymyksiksi, mutta ei pyrkinyt muuttamaan koko työn aihetta.

Itse haastatteluista, niin paljon kuin itse niitä jännitinkin, jäi hyvä olo ja koin saaneeni tarpeeksi tietoa. Testihaastattelun tekeminen aiemmin oli poistanut myös suurimman osan jännityksestä, joten tiesin osaavani

haastattelun käytännön. Oli myös uutta valmistautua siihen, että osaisin puhua selkeästi ja saisin keskustelut kulkemaan ihmisten kanssa, jotka eivät osaisi suomea tai englantia sujuvasti. Tämän huomioiden tunnen suorittaneeni sen osan yli omien odotusteni. Tässä auttoi myös toimeksiantaja, joka osasi ohjeistaa haastatteluita koskien ajoissa, että pääsin muokkaamaan haastattelun sopivaksi.

Koska nauhoitin keskustelut, jouduin käymään ne läpi ja osittain litteroimaan vastaukset, mitä en ollut ennen tehnyt. Tämä oli uutta ja aika kiintoisaakin tekemistä, mutta se vei aikaa ja monet lauseet jouduin kuuntelemaan sana-sanalta, että sain niiden tarkoittaman sisällön varmistettua. Myös koodaaminen oli uusi asia, jota en ollut aiemmin tehnyt ainakaan näin suurella aineistolla. Ehkä vaikeinta siinä oli itse sisällön määrittäminen, mitä halusin koodauksella hakea. Tämän vuoksi jouduin tekemään kaksi koodausta, mikä myös toisaalta selkeytti aineistoa itselleni.

Tuloksista olen sekä yllättynyt, että en. En ajatellut löytäväni tuloksista niin paljon samankaltaisuutta tietoperustan kanssa, sillä otokseni oli verrattaen pieni. Kuitenkin tulokset ovat hämmästyttävän samanlaisia, minkä vuoksi tunnen tehneeni edes hieman hyvää työtä tietoperustaa kootessani. Toisaalta myös löysin aineiston purkamisen ja tuloksien kirjoittamisen aikana asioita, joita olisi hyvä lisätä tietoperustaan ja sitä mukaa tuloksiin.

Olen melko tyytyväinen omaan työskentelyyni, kun otan huomioon koko työprosessin ja sen aikana koetut hyvät ja huonot hetket. Opin, etten ole kovin pitkäjänteinen työskentelijä, mutta kun alan tekemään hyvänä päivänä, saan aikaan hyvin paljon ja nopeasti. Lisäksi hyvä tukijoukko ja ohjaus auttoivat pysymään kartalla silloin, kun itse tunsin kadottavani työssä punaisen langan, joten ne ovat minulle tärkeitä tällaisessa pitkän prosessin työssä.

5.5.3 Jatkotutkimusaiheet

Työn aikana nousi monesti esille kysymys turvapaikanhakijoille saavutettavissa olevista harrastusmahdollisuuksista, sekä harrastuksien maksullisuudesta. Tähän liittyy myös aktiivinen tiedonanto ja verkostoitumisen parempi mahdollistaminen. Myös toimeksiantajalta tuli kiinnostusta koskien turvapaikanhakijoiden halukkuudesta maksaa harrastuksista. Eli kuinka paljon he olisivat valmiita maksamaan järjestetystä harrastustoiminnasta.

Kiinnostavaa voisi olla myös kartoitukseen osallistuneiden henkilöiden uudelleen haastattelu kahden tai viiden vuoden päästä, jolloin voitaisiin tutkia kartoitukseen osallistuneissa ihmisissä mahdollista muutosta vapaa-ajan näkemisessä ja asenteissa. Erityisesti kiinnostavana tekijänä olisi se, näkevätkö he yhä työn harrastusmaisena toimintana, vai ovatko mielipiteet muuttuneet suuntaan tai toiseen henkilön edellisistä vastauksista peilaten. Tällainen tutkimus kuitenkin on miltei mahdoton sillä, että ei voida olla varmoja siitä, minne vastaajat päätyvät tai miten heidät voisi tavoittaa uutta haastattelua varten.

Hyviä jatkotutkimusaiheita olisivat erimerkiksi Turvapaikanhakijoiden harrastusmahdollisuudet Lahdessa – tietopaketin kokoaminen sekä Harrastus ja vapaa-ajan toimijoiden aktivointi maahanmuuttajille tarjottavien kurssien suunnittelulla tai ystävyyspelien järjestämisellä.

6 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa turvapaikanhakijoiden vapaa-ajanvietto kiinnostuksia ja saada näkemys siitä, mitä turvapaikanhakija kokee vapaa-ajakseen ja miten hän haluaisi viettää vapaa-aikaansa.

Toimeksiantajana toimi Lahden kansanopisto ja kartoitukseen osallistuvat kansanopiston Nutukka-hankkeen nuoret, sekä kolme kansanopiston maahanmuuttajakoulutuksen opiskelijaa, jotka olivat käyneet läpi turvapaikanhakuprosessin.

Tietoperustassa käsiteltiin erilaiseen siirtolaisuuteen liittyvät termit ja syitä, miksi turvapaikanhakijoita tulee Suomeen. Läpi käytiin lyhyesti myös turvapaikkaprosessi, sekä käsiteltiin Suomen viimevuoden tilannetta turvapaikanhakijoiden kanssa. Lisäksi tietoperustassa avattiin vapaa-ajan käsitettä normaalina käsitteenä, matkailussa ja sitten mitä vapaa-aika todennäköisesti on turvapaikanhakijoille.

Seuraavassa osiossa kerrottiin kartoituksen valmistelusta ja siitä, kuinka haastattelun kysymykset rakentuivat, ja miten haastattelut lopulta toteutuivat. Haastattelut toteutettiin 22.–23.3.2016 Lahden kansanopistolla. Haastatelluista henkilöistä miehiä oli yhteensä kahdeksan ja naisia kolme, jonka vuoksi kartoituksessa ei saatu otosta, josta sukupuolien väliset eroavaisuudet olisi voitu huomioida riittävän hyvin.

Tutkimuksessa todettiin, että turvapaikanhakijat käsittelevät vapaa-aikaa toisin, kuin keskiverto suomalainen. Turvapaikanhakijat viettävä hakuprosessiaikansa paikassa, jossa he ovat kokoajan samojen ihmisten ympäröimänä ja samassa tilanteessa odottaessaan päätöstä. Heille sen hetkinen vapaa-aika on siitä tilasta ja opiskelusta poistumista, ja omaan tekemiseen keskittymistä.

Ollessaan Suomessa, turvapaikanhakijat opiskelevat koko ajan kieltä ja oppivat yhteisöstä ja sen normeista. Turvapaikanhakijat voivat tehdä ansiotyötä Suomessa tietyn oleskeluajan jälkeen, mutta se vaikuttaa

annetun tuen määrään. Kuitenkin työ, joka mahdollistaa heille tekemistä, sekä toimeksitulo opintojen ja asumuksen ulkopuolella, on heille myös harrastus. Turvapaikanhakijat, joilla ei ollut ryhmäkeskeistä harrastusta, olivat hiljaisempia ja heillä oli vähemmän ystäviä.

Turvapaikanhakijat halusivat enemmän suomalaisia ystäviä ja kohtaamisia suomalaisten ihmisten kanssa, joka olisi heille sekä sosiaalisesti rikastuttavampaa, että auttaisi heitä suomen kielen puhumisessa. Turvapaikanhakijoilla itsellään on vahva halu integroitua ja päästä osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Erityisesti nuoret ovat erittäin innostuneita opiskelemaan sekä työskentelemään Suomessa.

Työkseen turvapaikanhakija haluaa tehdä töitä käsillään tai ihmisten parissa. Moni vastaaja halusi työskennellä mekaanikkona tai kokkina. Osa miehistä halusi tehdä useampaa työtä. Naiset taas halusivat toimimaan melkein yksinomaan sosiaali-aloille.

Tulevaisuudessa keskiverto vastaaja, joka on saanut luvan jäädä Suomeen, tekee työtä, jonka hän kokee itselleen mieluisaksi, harrastusmaiseksi toiminnaksi. Hän myös harrastaa työn ohella jalkapalloa sekä viettää aikaa useamman ystävänsä kanssa (Kuvio 2). Keskiverto vastaajan profiili on täysin keksitty henkilö, joka ei vastaa oikeaa elämää.

Tutkimuksen tulosten vuoksi ehdotan, että turvapaikanhakijoita rohkaistaisiin etsimään itseään kiinnostavia harrastuksia sekä ajanvietto-tapoja. Tässä ohjaaja voisi auttaa tiedon etsimisessä ja ottamalla yhteyttä esimerkiksi seuroihin tai harrasteryhmiin, mutta tämä voisi myös toimia esimerkiksi harjoituksena tietokoneen avulla. Lisäksi tietoja alueen ilmaistapahtumista ja harrastusmahdollisuuksista olisi hyvä olla paremmin esillä. Tällä rohkaistaisiin ihmisiä kokeilemaan eri vapaa-ajanvietto tapoja ja mahdollisuuksia tutustua ihmisiin olisi enemmän.

Työssä käytetyn otoksen pienuuden, sekä käsiteltävien mielipiteiden ja haastatteluissa huomioidun kielen osaamisen tason vuoksi tutkimuksen pätevyyttä on vaikea arvioida. Saadut tulokset kuitenkin vastaavat melko hyvin tietoperustan arvioita, jonka vuoksi kartoituksessa saadut tulokset

ovat todennäköisesti päteviä. Sukupuolien välisien erojen arvionnissa saatuja tuloksia ei voi pitää pätevinä, sillä otos ei sisältänyt tarvittavasti vertaukseen tarvittavia sukupuolia.

Jatkotutkimusaiheina esitän Turvapaikanhakijoiden harrastusmahdollisuudet Lahdessa – tietopaketin kokoamista, sekä Harrastus ja vapaa-ajan toimijoiden aktivointia maahanmuuttajille tarjottavien kurssien suunnittelulla tai ystävyyspelien järjestämisellä.

LÄHTEET

Blackshaw, T. 2010. Leisure. Key Ideas. London: Routledge.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus, 26-44.

Euroopan Unioni 2014. Neuvoston asetus (EY) N:o 343/2003. [viitattu 22.2.2016] saatavissa <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:32003R0343>

Eurostat 2015. Over 210 000 first time asylum seekers in the EU in the second quarter of 2015; pdf. [viitattu 27.1.2016] saatavissa: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6996925/3-18092015-BP-EN.pdf/b0377f79-f06d-4263-aa5b-cc9b4f6a838f>

Gelber, S. 1999. Hobbies: Leisure and the Culture of Work in America. New York: Columbia University Press.[viitattu 1.3.2016] saatavissa: <http://www.worldcat.org/title/hobbies-leisure-and-the-culture-of-work-in-america/oclc/51952311/viewport>

Halme, A. 2003. Eteen eestä ihanteen – Kansanopistoelämää Lahdessa 1893–1939. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Hanifi, R. 2009. Musiikin aktiiviset harrastajat. Teoksessa Liikkanen M. (toim.) Suomalainen vapaa-aika. Helsinki: Gaudeamus, 225-249.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 1998. Tutki ja kirjoita. 3.-4. painos. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Helve, H. 2009. Nuorten vapaa-aika, luottamus ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa Liikkanen M. (toim.) Suomalainen vapaa-aika. Helsinki: Gaudeamus, 250-269.

International Organization for Migration 2015. Key Migration Terms. [viitattu 15.12.2015] saatavissa: <http://www.iom.int/key-migration-terms#Migrant>

Joronen, T. 2009. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2009 4; Maahanmuuttajien vapaa-aika ja kulttuuripalvelut pääkaupunkiseudulla. [viitattu 9.2.2016] saatavissa:

http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/09_10_20_Tutk_4_Joronen.pdf

Juutilainen, V. Mäntymaa, E. & Rissanen, J. 2015. Suomen vastaanottokeskukset kartalla – katso miten tilanne muuttui kevästä. Yle. [viitattu 27.1.2016] saatavissa:

http://yle.fi/uutiset/suomen_vastaanottokeskukset_kartalla_katso_miten_tilanne_muuttui_kevaasta/8449842

Lahden kansanopisto 2016a. Opisto tutuksi. [viitattu 9.3.2016] saatavissa:

http://www.lahdenkansanopisto.fi/fi/saammeko_esittaytya/opisto_tutuksi

Lahden kansanopisto 2016b. Maahanmuuttajakoulutus. [viitattu 9.3.2016] saatavissa:

<http://www.lahdenkansanopisto.fi/fi/opintolinjat/maahanmuuttaja-koulutus>

Liikkanen, M. (Toim.) 2009. Suomalainen vapaa-aika. Helsinki: Gaudeamus.

Maahanmuuttovirasto 2015a. Sanasto. [viitattu 15.12.2015] saatavissa:

<http://www.migri.fi/medialle/sanasto>

Maahanmuuttovirasto 2015b. Oleskelulupa muulla perusteella. [viitattu 15.12.2015] saatavissa:

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/oleskelulupa_muulla_perusteella

Maahanmuuttovirasto 2015c. Toteutuneet keskimääräiset käsittelyajat vuorokausissa vuonna 2014. [viitattu 15.12.2015] saatavissa:

http://www.migri.fi/asiointi/kasittelyajat/keskimaaraiset_kasittelyajat

Maahanmuuttovirasto 2015d. Turvapaikanhakijan työnteko-oikeus. [viitattu 15.12.2015] saatavissa:

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/tyonteko-oikeus

Maahanmuuttovirasto 2015e. Turvapaikka- ja pakolaistilastot: Kaikki hakijat kansalaisuuksittain; 2014 pdf. [viitattu 27.1.2016] saatavissa:

http://www.migri.fi/download/57236_Tp-hakijat_marras_2014.pdf?7fb3fdd96025d388

Maahanmuuttovirasto 2015f. Vastaanottokeskuksessa opastetaan turvapaikanhakijoita suomalaiseen yhteiskuntaan. [viitattu 7.2.2016] saatavissa:

http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/vastaanottokeskuksessa_opastetaan_turvapaikanhakijoita_suomalaiseen_yhteiskuntaan_62048

Maahanmuuttovirasto 2015g. Turvapaikanhakijanuoria aletaan majoittaa kansanopistoihin. [viitattu 17.3.2016] saatavissa:

http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/turvapaikanhakijanuoria_aletaan_majoittaa_kansanopistoihin_61922

Maahanmuuttovirasto 2016a. Ilman huoltajaa Suomeen tullut lapsi ja ikätesti. [viitattu 14.3.2016] saatavissa:

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/ilman_huoltajaa_suomeen_tullut_lapsi_ja_ikatesti

Maahanmuuttovirasto 2016b. Turvapaikan hakeminen. [viitattu 15.2.2016] saatavissa:

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen

Maahanmuuttovirasto 2016c. Turvapaikka- ja pakolaistilastot: Kaikki hakijat kansalaisuuksittain; 2015. [viitattu 27.1.2016] saatavissa:

http://www.migri.fi/download/64990_Tp-hakijat_2015.pdf?5d65efd96025d388

Mäkinen, S & Teinilä, L. 2008. Nuoren oikeus kieleen ja kulttuuriin – arviointia ja kehittämistä. [viitattu 17.3.2016] saatavissa:

http://www.kansanopistot.fi/yhdistys/nutukka/nuoren_oikeus.pdf

Pakolaisneuvonta ry 2009. 10 väitettä & faktaa turvapaikanhakijoista ja pakolaisista: 5. Turvapaikanhakijat pakenevat kotimaansa köyhyyttä ja

etsivät parempaa elintasoaa. [viitattu 27.1.2015] saatavissa:

http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=90

Pakolaisneuvonta ry 2015. Käsitteitä. [viitattu 15.12.2015] saatavissa:

http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=106

Selkokeskus 2016a. Selkokielen määritelmä. [viitattu 20.3.2016]

saatavissa: <http://papunet.net/selkokeskus/teoriaa/maaritelma/>

Selkokeskus 2016b. Selkokielen kirjoitusohjeet. [viitattu 20.3.2016]

saatavissa:

<http://papunet.net/selkokeskus/teoriaa/kirjoitusohjeita/selkokielen-kirjoitusohjeet/>

Selkokeskus 2016c. Miten puhua selkokieltä? [viitattu 20.3.2016]

saatavissa:

<http://papunet.net/selkokeskus/vuorovaikutus/selkokielenpuhuminen/>

Suomen YK-liitto 2013a. Arabikevät. [viitattu 27.1.2015] saatavissa:

<http://www.globalis.fi/Konfliktit/Arabikevaet>

Suomen YK-liitto 2013b. Al-Qaida. [viitattu 27.1.2015] saatavissa:

<http://www.globalis.fi/Konfliktit/Aasia/Al-Qaida>

Suomen YK-liitto 2013c. Afganistan. [viitattu 14.3.2016] saatavissa:

<http://www.globalis.fi/Konfliktit/Afganistan>

Suomen YK-liitto 2013c. Somalia. [viitattu 17.3.2016] saatavissa:

<http://www.globalis.fi/Konfliktit/Somalia>

Suomen YK-liitto 2015. Syyria. [viitattu 27.1.2015] saatavissa:

<http://www.globalis.fi/Konfliktit/Syyria>

Suomen YK-liitto 2016. ISIS. [viitattu 27.1.2015] saatavissa:

<http://www.globalis.fi/Konfliktit/ISIS>

Tribe, J. 2005. The Economics of Recreation, Leisure and Tourism. Oxford: Elsevier.

Ulkoasiainministeriö 2015. Irak: matkustustiedote. [viitattu 27.1.2015]
saatavissa:

<http://forin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=66052&contentlan=1&culture=fi-Fi>

UNHCR 2014. UNHCR Resettlement Handbook and Country Chapters, Finland. September 2014 revision. [viitattu 15.12.2015] saatavissa:

<http://www.unhcr.org/3c5e57f07.html>

UNWTO 2014. Glossary of tourism terms. [viitattu 15.2.2016] saatavissa:

<https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/staticunwto/Statistics/Glossary+of+terms.pdf>

UNWTO 2015. UNWTO Tourism Highlights 2015 Edition. [viitattu 15.2.2016] saatavissa: [http://www.e-](http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416899)

[unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416899](http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416899)

UNWTO 2016. Tourism stories: Khaled Al Took [viitattu 15.2.2016]

saatavissa: <http://www2.unwto.org/tourism-stories-khaled-al-took>

Wikipedia 2015a. Siirtolaisuus. [viitattu 15.12.2015] saatavissa:

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Siirtolaisuus>

Wikipedia 2015b. Vaino. [viitattu 15.12.2015] saatavissa:

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Vaino>

Wikipedia 2016. Urheilu. [viitattu 5.4.2016] saatavissa:

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Urheilu>

Yle 2015. Turvapaikanhakija: "Ei ole mitään tekemistä, vain nukkumista ja syömistä". [viitattu 7.2.2016] saatavissa:

http://yle.fi/uutiset/turvapaikanhakija_ei_ole_mitaan_tekemista_vain_nukkumista_ja_syomista/8509755

Haastattelut:

M16IRAK. Haastattelu. 22.3.2016 17:15–17:22. Opiskelija, Lahti.

M16SOM. Haastattelu. 22.3.2016, 18:26–18:33. Opiskelija, Lahti.

M17IRAK. Haastattelu. 22.3.2016, 17:07–17:13. Opiskelija, Lahti.

M17SOM-1. Haastattelu. 22.3.2016, 17:32–17:41. Opiskelija, Lahti.

M17SOM-2. Haastattelu. 22.3.2016, 17:45–17:54. Opiskelija, Lahti.

M17SOM-3. Haastattelu. 22.3.2016, 18:00–18:16. Opiskelija, Lahti.

M18AFG. Haastattelu. 22.3.2016, 17:24–17:30. Opiskelija, Lahti.

M18IRAK. Haastattelu. 23.3.2016, 12:43–12:51. Opiskelija, Lahti.

Muukka, T. 2016a. Maahanmuuttajakoulutuksen tiimikoordinaattori. Lahden kansanopisto. Haastattelu 17.3.2016.

Muukka, T. 2016b. Re: Lisätietoa opinnäytetyötäni koskien [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Pesonen, I. Lähetetty 1.4.2016.

F17SOM. Haastattelu. 22.3.2016, 18:40–18:47. Opiskelija, Lahti.

F29IRAK. Haastattelu. 23.3.2016, 12:56–13:10. Opiskelija, Lahti.

F30ETI. Haastattelu. 23.3.2016, 12:31–12:38. Opiskelija, Lahti.

LIITTEET

LIITE 1

Haastattelun taustatiedot ja kysymykset ver 1

A. Taustatiedot:

- Ikä / Age
- Sukupuoli / Sex
- Perhe / Family
- Lähtömaa / Country of origin

B. Haastattelukysymykset:

1. Kerro vapaa-ajastasi. / Tell me about your freetime.
2. Kuinka tärkeää vapaa-aika on sinulle? / How important freetime is for you?
3. Onko sinulla vapaa-ajan aktiviteetteja tai harrastuksia? / Do you have any freetime activities or hobbies you do?
4. Mitä haluaisit tehdä vapaa-ajallasi tulevaisuudessa? / In the future, what would you like to do on your freetime?

Haastattelun taustatiedot ja kysymykset ver 2

Sisältäen haastattelijalla olleet lisäkysymykset

A. Taustatiedot:

- **Sukupuoli / Sex** Oletko nainen vai mies?
- **Ikä / Age** Kuinka vanha olet?
- **Lähtömaa / Country of origin** Mistä olet kotoisin?

B. Haastattelukysymykset:

1. **Kerro mitä sinä teet koulun jälkeen?** Tell me what do you do after school?
 - ❖ Läksyjen jälkeen käytettävä oma aika kuten musiikinkuuntelu, lukeminen, piirtäminen, kirjoittaminen.
2. **Kuinka tärkeää oma aika on sinulle?** How important your own time is to you?
 - ❖ Tuleeko sinulle hyvä mieli? Jaksatko paremmin koulussa? Oletko löytänyt kivaa tekemistä?
3. **Onko sinulla harrastuksia?** Do you have any hobbies?
 - ❖ Haluatko harrastaa jotain? Pääsetkö harrastamaan helposti?
4. **Kun harrastat, haluatko olla yksin vai muiden kanssa?** When you do activities, do you want to be alone or with other people?
 - ❖ Haluatko harrastaa suomalaisten vai ulkomaalaisten kanssa? Onko sinulla ystäviä harrastuksen kautta? Haluatko löytää ystäviä harrastuksen kautta?
5. **Tulevaisuudessa, mitä haluat tehdä omalla ajallasi?** In the future, what do you want to do in your own time?
 - ❖ Vaikka ensi vuonna tai kahden vuoden päästä. Haluatko jatkaa harrastusta vai kokeilla uusia harrastuksia? Haluatko tehdä harrastuksestasi työn?

